

Az MSZMP Központi Bizottságának irányelvei a párt XI. kongresszusára

(Folytatás a 3. oldalról)

V.

Ideológiai és művelődési feladatok

A X. kongresszus óta tovább erősödött hazánkban a marxizmus-leninizmus eszméinek befolyása. Ideológiai téren fő feladatunk a tömeges szocialista tudatának fejlesztése. Az elméleti munkában alkotó választ kell adni társadalmunk fejlődésének kérdéseire, idejében kell feltárni és elemezni a fejlődés új tendenciáit, s előremutató igénnyel kell általánosítani a tapasztalatokat. Különösen fontos a szocialista távlataink világosabb körvonalazása, a szocialista életmód fölényének bemutatása a kapitalista életformával szemben.

Szélesebb körben tegyük tudatosabbá a szocialista hazafiság cselekvő hazafiság, társadalmi céljaink megvalósítását szolgáló felelős, aktív magatartás és állandó készenlét vívmányaink védelmére.

Egyértelmű, következetes marxista bírálatban kell részesíteni a jobboldali, ultraradikális, dogmatikus nézeteket. Határozott harcot kell folytatni az eszméinktől idegen polgári, kispolgári szemlélet ellen. Nagy figyelmet kell fordítani a nacionalizmus és a kozmopolitizmus bírálatára.

A X. kongresszus határozatainak megfelelően fejlődött tudományos életünk, javultak a kutatómunka hazai feltételei. Törekedni kell az anyagi és szellemi erő összpontosítására, a hazai és a nemzetközi kutatások körültekintőbb összehangolására. Az ideológiai, társadalmi tudományi kutatóhelyeken, a társadalomtudományok egész területén biztosítani kell a marxizmus-leninizmus egyértelmű érvényesülését. Bontakozzék ki jobban vitázó szellem az antimarxista nézetekkel szemben.

A X. kongresszus óta eltelt időben javultak a világnézet oktatás és nevelés feltételei, csökkent a tanulók túlerhelése; emelkedett az oktató-nevelőmunka színvonala; bővült a diákkormányzati tevékenység. Elsőrangú feladat az általános iskola és a szakmunkásképzés fejlesztése, a fizikai dolgozók gyermekeinek tanulmányi segítése valamennyi iskolafokozatban. Nagyobb társadalmi megbecsülésben kell részesíteni a pedagógusokat.

A két kongresszus között is gyarapodott népünk műveltsége. Erősítsük tovább a közművelődés világnézet hatását, fejlesszük a kultúra területén is a közösségi formákat. Fordítsunk különös gondot a munkássztafly tudásának gazdagítására, kulturálódására. Törvényt kell alkotni, amely összefoglalja a közművelődés céljait és feladatait. A sportmozgalomban az iskolai testnevelést és a tömegsportot kell előtérbe helyezni.

Az egyes művészeti ágakban az elmúlt időszakban értékes művek születtek, növekedett a különböző művészeti rendezvények látogatottsága. Határozottan kell támogatni a szocialista realista, közéleti elkötelezettségű irodalmat és művészetet. A dolgozó osztályok, a társadalom életének központi kérdései kapjanak jelentőségüknek megfelelő teret a művészeti alkotásokban.

VI.

A párt- és tömegszervezetek feladatai

Szocialista építésünk vezető ereje a párt. A X. kongresszus óta eltelt időszakban pártunk vezető szerepe megfelelően érvényesült. A vezető szerep még következetesebb érvényesítését követelik meg azonban a szocialista építés során levő feladatai: ennek előfeltétele a párt politikájának megvalósítása, a párttagok eszmei, politikai felkészültségének gyarapítása, az ideológiai munka javítása, a pártfegyelmet megszilárdítása. Tovább kell erősíteni a pártmunka politikai-mozgalmi jellegét, fel kell lépni a hivatalnoki stílus és az indokolatlanul sok papírmunka ellen. Nagyobb alapszervezetek létrehozásával meg kell szüntetni a szétaprózottságot minden olyan helyen, — üzemben, községben, hivatalban — ahol ehhez a feltételek megvannak.

A párt sikeres tevékenysége döntően eszmei, politikai, szervezeti és cselekvési egységen alapul, az egység magasabb színvonalra emelése állandó folyamat. Pártunk hű a demokratikus centralizmus lenini elvéhez — húzzák alá az irányelvek, majd nyomtatékosan szólnak arról, hogy a pártdemokrácia fejlesztésének fontos eleme a párttagság széles körű bevonása a határozatok előkészítésébe, a döntésekbe, a centralizmus fejlesztésének pedig lényeges összetevője a határozatok hiánytalan végrehajtása és az ellenőrzés. A döntést segítő demokratikus vita után, a kommunista bírálat alapján következtetéseket kell számonkérni a párt minden tagjától és funkcionáriusától a fegyelmezett munkát, a határozatok melletti elvszerű és érvelő kiállást.

A párt vezető szerepének erősítése szükségessé teszi a kádermunka színvonalának emelését. Növelni kell a testületek szerepét a személyi kérdések eldöntésében, erősíteni kell a kádermunkában a bizalmat, az őszinteséget, a nyíltságot légkörét.

A párt a dolgozóknak, elsősorban a munkásoknak a legjobbjait veszi fel tagjai sorába, azokat, akik meggyőződéses hívei szocialista társadalmunknak, elengedhetetlenek a munkában, a szocializmus elvei szerint élnek. A párt összetételének fejlesztése érdekében gondoskodni kell a munkások, különösen a szakmunkások megfelelő arányú felvételéről. A tagfelvétel fő forrásai a nagyüzemek legyenek.

Az állami szervek, társadalmi szervezetek működéséről szólva az irányelvek hangsúlyozzák: a párt az állami szervek rendeltetészerű működését elvi, politikai irányítással, helyes kádermunkával biztosítja. Fontos, hogy a párt határozatokat az állami szervek azonosan értelmezve, idejében valósítsák meg.

A szakszervezetek tekintélye és befolyása nőtt. Hozzáértőbben gyakorolják funkcióikat. Nem kielégítő még nevelő munkájuk, belső életük demokratizmusa elmarad az igényektől és a lehetőségektől. Követeljük meg tagjaiktól a fegyelmezett, pontos munkát, éljenek jogaikkal, képviseljék és védjék bátrabban a dolgozók érdekeit, lépjenek fel a törvények, a rendeletek megtartásáért.

A KISZ alapvetően betölti politikai, társadalmi szerepét, erősödött kommunista jellege. A fiatalok körében folyó eszmei, politikai nevelésben növelni kell a társadalom minden szervezetének felelősségét és aktivitását. A KISZ-szervezetek neveljék fiatalágukat önállóságra, kezdeményezésre. A párt alapszervezeteiben javítani kell a KISZ pártirányítást, céltudatosnak készítsék fel a legjobb fiatalokat a pártba való belépésre. A Magyar Utőrök Szövetsége szervezze a gyermekek közösségi életét, segítse az iskolai nevelést.

A nőkről szóló párt határozat megvalósítása társadalmi összefogással sikeresen halad. Következésképpen érvényesül a nők egyenjogúsága a munkahelyek betöltésében, a képzésben, az anyagi elismerésben. A választott testületekben és a gazdasági vezető tisztségekben egyre több a nő. A párt szervei és szervezetei tekintik állandó feladatuknak a nők helyzetével, politikai, szakmai fejlődésével és aktivitásával növelésével foglalkozó határozat valóra váltását.

A párt szövetségi politikájának kerete a hazafias népfront-mozgalom. A szocialista nemzeti egység teljes kibontakoztatása azt igényli, hogy fokozódjék a Hazafias Népfront társadalmi, politikai szerepe, a népfront avassa közzé legfontosabb céljait.

VII.

A párt nemzetközi tevékenységének, kapcsolatainak fejlesztéséről

A Magyar Szocialista Munkáspárt megkülönböztetett jelentőséget tulajdonít a szovjet testvérpárthoz fűződő viszonyának, és azt minden téren fejleszti. A Szovjetunió Kommunista Pártja szerezte a legtöbb, a legátfogóbb tapasztalatokat a szocialista építésben, a nép eszmei-politikai egységének megteremtésében, az imperializmussal vívott harcban. A legtöbbet teszi a nemzetközi kommunista mozgalom fejlődéséért, forradalmi elméletünk lenini örökségének megvédéséért és gazdagításáért. Pártunk ápolja és erősíti kapcsolatait a szocialista országok közösségének minden pártjával; még szilárdabban ötvözzük országaink és népeink barátságát, fejlesztjük együttműködésünket. Pártunk kész további erőfeszítésekkel hozzájárulni az imperializmus ellen harcoló erők tömörítéséhez, a közös akciók sikeréhez.

Szélesíti kapcsolatait, erősíti szolidaritását a tőkés világ és a fejlődő országok marxista-leninista pártjaival; támogatja az imperialistaellenes összefogás érdekében kialakított együttműködésüket más haladó politikai erőkkel.

A nemzetközi osztályharc megköveteli a kommunista és munkáspártok egységének állandó erősítését. Ezért szükségesnek tartjuk, hogy a két- és sokoldalú találkozókon a jövőben is rendszeresen kicseréljük tapasztalatainkat a többi testvérpárttal és az új viszonyoknak megfelelően összehangoljuk feladatainkat, munkáinkat. Ezen az elvi alapon támogatjuk az európai testvérpártok értekezletének megtartását. Aktívan fellépünk a kommunista és munkáspártok soron következő nemzetközi tanácskozásának előkészítéséért. A kommunista mozgalom szerves részének tekintjük a testvérpártoknak a világ különböző térségei, egyes földrészek és övezetek sajátos követelményeivel összhangban álló, egységünket erősítő tanácskozásait.

A kommunista mozgalom sorainak szorosabbra zárása, valamennyi imperialistaellenes erő tömörítése elválaszthatatlan az opportunizmus jobb- és „baloldali” s a manapság különböző helyeken jelentkező úgynevezett újbaloldali válfajai ellen vívott elvi-politikai harctól. Az opportunizmus mindegyik változata kárt okoz mozgalmunknak. Állhatatosan

harcolni kell a marxista-leninista elmélet forradalmi tisztaságának megőrzéséért. Határozottan vissza kell utasítani a sovinszista, nacionalista és szovjetellenes nézeteket. Elítéljük a maoista vezetés álláspontját és törekvését, amely eltorzítja a nemzetközi osztályharc valódi tartalmát és céljait.

Pártunk a társadalmi haladás érdekében a forradalmi szolidaritást, az egyenjogúság elvi alapján fejlesztett kapcsolatait az antiimperialista erőkkel, a nemzeti demokratikus pártokkal, a hazájuk függetlenségéért, szabadságáért harcoló felszabadító mozgalmakkal. Együttműködésre törekszünk a szocialista és szociáldemokrata pártokkal a nemzetközi enyhülés és biztonság erősítése, a munkássztafly akcióegysége érdekében minden lehetséges területen.

TÉLI TÁRLAT, 1974

Amikor a kritika megírására a laptól felhívást kaptam, rövid tündés után vállaltam el. Nem mintha kéretni akartam volna magamat; tündésnek más oka volt. Nem is egy, kettő is. Először azon gondolkodtam, vajon nem összeegyeztethetetlen-e, hogy ugyanaz a személy írjon kritikát a kiállításról, akit a katalógus előszavának megírásával tisztelt meg, és vajon nem tartják-e majd ünnepontnak — hiszen ünnepi alkalomról, a város felszabadulása 30. évfordulóján rendezett kiállításról van szó — bírálgatásaimat. Mondom, ezek voltak tündéseim okai; aztán, visszaidézve az előző szöveget, úgy gondoltam, megfér az a kritikaival. És az ünnepet is *őszinteséggel* tisztelhetem igazán.

Úgy hiszem, sem elfoglaltnak, sem ellen-drukkernek nem tarthat senki, sem a miskolci téli tárlatokkal, sem a felszabadulási ünnepel szemben. Sőt, ha elfoglalt vagyok, úgy mindkettő érdekében vagyok az, s harmadiknak ide sorolnám a művészet társadalmi szerepét, a társadalmi jelentés, a közérdekű mondanivaló magas művészi színvonalon való kifejezésének igényét, szükségességét.

S ha bírálók is, ennek nevében teszem, ezt hiányolom, ezt kérem számon a kiállított művek többségétől. Vagy fogalmazhatnám úgy is, az eredeti művészi, szocialista módon elkötelezett művészi, társadalmi gondolatokat. A szocialista realizmus hitünk szerint alkotómódszer, amely magában foglalja a művészi-emberi magatartást is. A kettőt együtt és nem külön-külön. A művész emberi magatartása, szándéka egymagában még nem hitelesítheti a művet, nem is minősítheti; ugyanígy a művészi minőség azonosulása, a művész elkötelezett emberi magatartásának etikai fedezete nélkül nem eredményezhet szocialista realista alkotást. Azt gondolom, nem szükséges bővebben indokolnom, miért sorolom nemcsak a művészi, hanem az emberi magatartás körébe, hogy az alkotók alkotó módon gondolkozzanak korukról, mert gondolatokat, meggyőződéseket, érzelmeket is, ma elsősorban gondolatokkal és nem kihüvelyezett klisékkel, tematikai formulákkal lehet csupán ébreszteni.

A kiállítás anyagának három forrása van, a téli tárlaton hagyományos módon beküldött művek, a jubileumi felszabadulási pályázatra beküldött művek és egy retrospektív válogatás régebbi, főként tematikus művekből. *A zsűfolt és véleményem szerint rosszul rendezett kiállítás*on ez a három réteg nem különül el egymástól. Hogy miért tartom rossznak a rendezőt, Kovács Béla munkáját? Mert önkényesen szétszakhívta az egyes művészek munkáit, olykor bántó kettősségeket leppez el, legtöbbször azonban szétzördeli az összetartozó művek egymást erősítő gondolatait, s főleg, megzavarja a nézőt a tájékozódásban.

Csupán két, számomra kifejezetten zavaró példát említek: Orosz János számomra címével együtt sem sokat mondó, üres, „bár” modern festményét csupán formalista rendező szempontok „iktatták be” két Gerzson-mű közé. Igaz, ez az elhelyezés ezúttal elkendőzte, hogy Gerzson Pál Fej című képének geometrikus érdekeltensége akkor nem töltődik meg tartalommal, ha a figura konkrétabb megfogalmazásban jelenik meg a képen (Goya ötletei), csupán az válik világossá, hogy a művésznak nem sikerült tisztázni a lényegében síkban tartott háttér és a terep igénylő figura viszonyait. A másik példa — merő véletlen, hogy szintén díjazott művész — Tóth Imre képeinek elhelyezése, ráadásul itt csupán két művet válogatott be a téli tárlat zsűrije, a harmadik, feltehetően jóval korábbi munka a retrospektív anyaggal került be a kiállításra. Itt jegyzem meg, nem ártott volna legalább a retrospektív anyagnál a címek mellett a mű keletkezési évét is feltüntetni. Ez Tóth Imre esetében például a művészi kifejezőmód fejlődéséről is tájékoztatást adhatott volna. Érdekes lett volna egymás mellett látni például az Egyedül című képet (feltehetően a három közül ez a legkorábbi), és az Ingázókat, amelyet a három közül a legerősebbnek

ten és kérdésben. Mély meggyőződésünk, hogy a kommunista és munkásmozgalom egysége, a béke erőinek összefogása a szocializmus, a haladás eszméinek győzelmét segíti elő.

A Központi Bizottság biztos benne, hogy a kongresszus új lendületet ad gazdasági és kulturális építő munkánknak. Tovább gyarapítjuk anyagi, szellemi értékeinket, erősítjük társadalmunk szocialista jellegét. Pártunk a szocializmus felépítésére törekszik, nagy lépést tesz a kommunizmus felé vezető úton. E cél jegyében szilárd eszmei, politikai egységben dolgozunk tovább a Magyar Népköztársaság felvirágoztatásán, népünk felemelkedésén!

A kiállítás országos jellegű és ismét bizonyítja, hogy lényegében áttekintést ad a mai magyar képzőművészet egészéről, igaz, kevés eredeti alkotással és annál több utánaérzéssel, stílusos „tartalmi” (ha ez egyáltalában tartalom), tematikai megfigyeléssel. A stílus megfigyelésre példa a több „barcsay-s” mű, vagy egy-egy művész utánaérzése saját stílusára, a tematikus megfelelés példája többek között *Mazsaroff Miklós* Első napok című festménye, amelynek előképét valahol az ötvenes évek elejének magyar festészetében találhatjuk meg. A különbség csupán a modernebbnek tűnő színekkel van, s abban, hogy a figurák elnagyoltabbak. Már nem is merem tematikai megfelelésnek nevezni azt a gondolatnői kiállítását, amelyről *Király Róbert* érmei tanúskodnak. Ráadásul a sorozat címe Gondolatok 1945-ről. En bizony csupán szakmai szempontokból sem megoldott *közlekedési* fedeztet fel rajtuk. S nem tudom, minek nevezzem *Várady Sándor* Győzelem című szobrát? Győzelem megfigyelésnek? Gondolom, ha máshonnan nem is, de bedekkerekből közismert a varsói előkép.

Úgy tűnik egyébként, hogy a téli tárlatok Achilles-pontja továbbra is a szobrászati anyag marad, leszámítva *Kiss Nagy András* már ismert kispasztikáját és *Nagy Sándor* Úlő asszonyát, valamint a retrospektív anyagból *Szabó István* szép Pálóc menyecskejét, mint ahogy a miskolci hagyományoknak megfelelően most is *grafikai anyag* a leggyengébb és legszínvonalasabb.

De ennyi elmarasztaló és talán kemény bírálat szó után hadd örüljek néhány jó műnek. Ezek közül *Tóth Imre* Ingázók című képét már említettem, hadd folytassam a sort *Lenkey Zoltán* Tücsök és virág című olajpasztelljével. Összintén örülök *Máger Agnes* 1939–45 és a Felvonulás című munkáinak, amelyek egy kicsit a gyerekrajzok, egy kicsit a régi „képirók” frissességével ösztökél és megnyerőek. *Lóránt János*nak talán véletlenül (?) egymás mellé került négy művéből olyan egységes és minden kifejezési korlátja ellenére közérdekű mondanivalót sugárzó világ tárul a néző elé, amely az együtt a tárlat egyik legszínvonalasabb művészi produktumává avatja. Más úton jár *Schöner Mihály*, az ő képei követezhető módon kapcsolhatók mai társadalmi valószínűsükhöz, de a művészi kifejezés őszinteségét és szuggesztív erejét lehetetlen nem észrevenni. Szépek *Somos Miklós* már-már az irracionálisba torkolló költői látomásai is, ha hiányolom is belőlük azt a társadalmi töltetet, amelynek művészi megfogalmazása sok kiállító művésznak szándéka ellenére oly kevésbé sikerült. Sajnálom, hogy csupán mozaikszerűen és csupán gondolatban sikerült összeraknom *Feledy Gyula* Karancslejtős, 1944. című grafikai sorozatát, amelyet mind művészi megfogalmazását, mind társadalmi mondanivalóját tekintve a tárlat leggyengébb, legkomplexebb teljesítményének tartok. Örömmel láttam *Pásztoi népszokások* című sorozatában *Csuhány Kálmán* megújuló alkotókedvét, eszközeiben felrészlülő kifejezőmódját.

Végül a teljesség igénye nélkül, de annak bizonyosságául, hogy — mint már említettem — a grafikai anyagot tartom a kiállítás legjobb részének hadd soroljak fel néhány nevet: *Gacs Gábor*, *Banga Ferenc*, *Bálványos Huba*, *Czinke Ferenc*, *Kovács Imre*, *Pető János*, *Swierkievitz Róbert* és *Szabados Árpád*. Ugye, nem ismeretlen névsor; hiszen sokuk első jelentős sikerét éppen Miskolcon, a grafikai kiállításokon érte el.

Rideg Gábor